

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

Кафедра політичних теорій

УКРАЇНСЬКА ТА ЗАРУБІЖНА КУЛЬТУРА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для підготовки до практичних занять
та самостійної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти

Одеса
Фенікс
2024

УДК: 008(477+1-87)
У45

Рекомендовано до видання рішенням навчально-методичної ради
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 4 від 17 січня 2024 року)

Укладачі:

Сушко А. І. – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри політичних теорій Національного університету «Одеська юридична академія» (ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5755-7844>);

Краснопольська Т. М. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних теорій Національного університету «Одеська юридична академія» (ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5936-5889>)

Рецензенти:

Науmkіна С. М. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Каретна О. О. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри соціології Національного університету «Одеська юридична академія».

Українська та зарубіжна культура : метод. реком. для підготовки до практ. занять та самост. роботи для здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищої освіти [Електронне видання] / уклад.: А. І. Сушко, Т. М. Краснопольська ; Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2024. – 50 с. – Режим доступу: <https://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/27380>

ISBN 978-617-8395-48-3

Методичні рекомендації призначені для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з метою закріплення лекційного матеріалу та підготовки до практичних занять з дисципліни «Українська та зарубіжна культура». Містять завдання до практичних занять та самостійної роботи.

УДК: 008(477+1-87)

ISBN 978-617-8395-48-3

© А. І. Сушко, Т. М. Краснопольська, 2024

Зміст

ВСТУП	4
ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ	7
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН.....	10
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ	12
ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	18
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	26
ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ.....	34
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ	36
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ.....	38
ЗРАЗКИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ	42
РЕКОМЕНДОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ	46

ВСТУП

Дисципліна «Українська та зарубіжна культура» вивчається здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти на першому курсі навчання.

Метою викладання навчальної дисципліни «Українська та зарубіжна культура» є формування системи знань про закономірності культурного процесу на основі дослідження культурологічних теорій та розгляду культури України за історичним принципом як складової світового культурного процесу.

Основними завданнями вивчення дисципліни є опанування основними поняттями та категоріями культурології, їх використанні в історичному аспекті та повсякденному житті; знайомство з культурологічною думкою в її історичному розвитку; виявленні характеристик культурно-історичних типів; визначення передумов та засад культури, її виникнення, тенденцій розвитку та основних закономірностей функціонування; розгляд історії української та зарубіжної культури, розкриття основних етапів їх розвитку; аналіз специфіки української культури, визначення її місця та ролі у сучасному світовому культурному просторі; визначення особливостей та тенденцій розвитку культури ХХІ ст., аналіз стану сучасних течій, молодіжних субкультур та контркультурних відгалужень.

Опанування дисципліною «Українська та зарубіжна культура» передбачає читання лекцій, проведення практичних занять, самостійної роботи та заліку та/або екзамену.

Після вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- основні категорії культурології;
- основні теорії культури: предмет, структуру, особливості функціонування культури;
- сутність, структуру, функції культури, її місце в житті людини і суспільства;
- провідні тенденції розвитку культури та художні стилі, властиві культурним епохам, творчість провідних діячів української та зарубіжної культури і мистецтва;
- періодизацію історії світової та української культури;

ВМІТИ:

- виявляти особливості розвитку української та світової культури в різні історичні періоди та їх взаємозв'язок;
- з'ясовувати основні досягнення світової та української культури в різноманітних галузях;
- оперувати основними термінами та поняттям культурології;
- осмислювати культурно-історичні та соціокультурні процеси, що відбуваються в Україні та світі;
- порівнювати, пояснювати, аналізувати, узагальнювати і критично оцінювати історичний матеріал і діяльність осіб, які зробили вагомий внесок у розвиток культури України, а також світової культури;
- працювати з усіма доступними джерелами знань, самостійно добувати наукову інформацію;
- вміти користуватися електронними інформаційними ресурсами для вироблення найбільш прийнятної стратегії освоєння матеріалів курсу;
- аргументовано відстоювати власні погляди на ту чи іншу проблему, толерантно ставитися до протилежних думок, виявляти розбіжності в позиціях, критично ставитися до тенденційної інформації;
- використовувати культурологічні знання в у повсякденному житті, професійній та громадсько-політичній діяльності;
- давати оцінку сучасному стану української культури, перспективам та тенденціям її розвитку;
- виявляти особливості державної політики у культурній, зокрема науково-технічній, сфері на різних етапах історичного розвитку українського народу.

У методичних рекомендаціях подано матеріал з історії світової та української культури з планами практичних занять, завданнями до самостійної роботи, індивідуальними завданнями, питаннями до підсумкового контролю знань для підсумкового контролю знань, а також подано список рекомендованих для вивчення дисципліни джерел.

На вивчення навчальної дисципліни за ОП «Політологія» відводиться 150 годин / 5,0 кредитів ECTS; підсумковою формою контролю є залік (в першому семестрі) та екзамен (в другому семестрі).

На вивчення навчальної дисципліни для здобувачів за ОП «Журналістика» відводиться 90 годин / 3,0 кредит ECTS; підсумковою формою контролю є екзамен.

На вивчення навчальної дисципліни для здобувачів ОП «Реклама та зв'язки з громадськістю» відводиться 90 годин / 3,0 кредит ECTS; підсумковою формою контролю є залік.

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Навчальна дисципліна «Українська та зарубіжна культура» є важливою частиною підготовки освіченого фахівця.

Розглядаючи українську культуру як цілісне своєрідне, унікальне явище в контексті європейського культурного простору, взаємодії з іншими культурними регіонами підкреслюється, що лише в контексті світових процесів українська культура являє нам своє покликання й гуманістичне значення.

Програма побудована за історико-хронологічним принципом і охоплює найсуттєвіші явища української та зарубіжної культури.

Виклад матеріалу подається за основними етапами розвитку матеріальної культури та духовного життя – від первісного суспільства та появи перших цивілізацій до XXI століття. При цьому акцент переноситься на виявлення багатоплановості національних культур як цілісного організму.

Успішне вивчення курсу «Українська та зарубіжна культура» передбачає освоєння здобувачами лекційного матеріалу, його закріплення та поглиблення на практичних заняттях, самостійне вивчення навчальної, наукової та нормативної літератури.

Основними завданнями, що визначають напрямок лекційних занять, є: характеристика структури теми; розкриття змісту категоріального апарату теми; висвітлення зв'язку теорії з практикою.

Практичні заняття, які проводять з академічною групою, є логічним продовженням лекційного курсу. На них поглиблюють, закріплюють та деталізуються знання, отримані під час лекції і в результаті самостійної роботи.

Під час проведення практичних занять викладач використовує такі форми: вільне обговорення питань плану заняття в академічній групі; індивідуальна співбесіда з кожним здобувачем; виконання письмових, в тому числі контрольних, робіт; заслуховування доповідей, рефератів з найбільш складних питань і їх подальше колективне обговорення в групі тощо.

Мета самостійної роботи – закріплення, поглиблення й узагальнення знань, здобутих на лекційних, семінарських і практичних заняттях. У процесі самостійної роботи у здобувачів формуються індивідуальні вміння та навички самостійного засвоєння навчальної та наукової літератури, нормативних джерел, використання сучасних інформаційних засобів і технологій.

Результати, отримані здобувачами на практичних заняттях, враховують під час проведення підсумкового контролю з навчальної дисципліни.

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти щодо опанування навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Шкала оцінювання: національна та ECTS

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		Екзамен	залік
90–100	A	Відмінно	зараховано
82–89	B	Добре	
74–81	C		
64–73	D	Задовільно	
60–63	E		
1–59	Fx	Незадовільно	не зараховано
1–34	F		

Критерії оцінювання знань здобувачів

Оцінка виставляється за національною чотирибальною шкалою: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно». При оцінці за основу слід брати повноту і правильність виконання завдань.

1. Оцінка «5» (відмінно) ставиться в тому разі, коли відповідь здобувача правильна, повна, послідовна, логічна; здобувач впевнено володіє фактичним матеріалом з усього курсу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань.

2. Оцінка «4» (добре) ставиться в тому разі, коли відповідь правильна, послідовна, логічна, але здобувач допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань.

3. Оцінка «3» (задовільно) ставиться у тому разі, коли здобувач володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки.

4. Оцінка «2» (незадовільно) ставиться в тому разі, коли здобувач виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу або здобувач відмовляється відповідати на поставлені питання.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

для здобувачів ОП «Політологія»

	Назва теми	Лекційні заняття (год.)	Практич- ні заняття (год.)	Самостій- на робота (год.)
Тема 1	Вступ до курсу «Українська та зарубіжна культура». Поняття культури	2	2	8
Тема 2	Осмислення культури: історичні етапи та теорії	2	2	8
Тема 3	Культура стародавнього світу	2	4	10
Тема 4	Культура Середньовіччя. Культура Київської Русі.	2	4	10
Тема 5	Культура епохи Відродження (друга половина XIV–XVI ст.)	2	2	10
Тема 6	Культура Європи Нового часу (друга половина XVI–XIX ст.)	2	2	10
Тема 7	Українська культура сер. XIV–XVIII ст.	2	2	10
Тема 8	Національно-культурне життя України наприкінці XVIII – XIX ст.	2	2	10
Тема 9	Світова культура XX ст. – початку XXI ст.	2	2	10
Тема 10	Розвиток культури України у XX ст.	2	2	10
Тема 11	Культура України в сучасних умовах	4	4	6
Індивідуальні завдання:				
Тема 1–11	Підготовка презентації в рамках теми практичного заняття	-	-	5
Тема 1–11	Підготовка презентації на тему «Культурні діячі та пам'ятки мого краю»	-	-	5

**для здобувачів ОП «Журналістика»
та ОП «Реклама та зв'язки з громадськістю»**

	Назва теми	Лекційні заняття (год.)	Практич- ні заняття (год.)	Самостій- на робота (год.)
Тема 1	Вступ до курсу «Українська та зарубіжна культура». Поняття культури	1	1	4
Тема 2	Осмислення культури: історичні етапи та теорії	1	1	5
Тема 3	Культура стародавнього світу	2	2	4
Тема 4	Культура Середньовіччя. Культура Київської Русі.	2	2	5
Тема 5	Культура епохи Відродження (друга половина XIV–XVI ст.)	2	2	4
Тема 6	Культура Європи Нового часу (друга половина XVI–XIX ст.)	2	2	4
Тема 7	Українська культура сер. XIV–XVIII ст.	1	1	5
Тема 8	Національно-культурне життя України наприкінці XVIII – XIX ст.	1	1	5
Тема 9	Світова культура XX ст. – початку XXI ст.	2	2	4
Тема 10	Розвиток культури України у XX ст.	1	1	5
Тема 11	Культура України в сучасних умовах	1	1	5
Індивідуальні завдання:				
Тема 1–11	Підготовка презентації в рамках теми практичного заняття	-	-	5
Тема 1–11	Підготовка презентації на тему «Культурні діячі та пам'ятки мого краю»	-	-	5

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

ТЕМА 1.

ВСТУП ДО КУРСУ «УКРАЇНЬСЬКА ТА ЗАРУБІЖНА КУЛЬТУРА». ПОНЯТТЯ КУЛЬТУРИ

Предмет курсу «Українська та зарубіжна культура». Поняття культури.

Методи аналізу культурних об'єктів. Основні підходи до вивчення культури: антропологічний, соціологічний, філософський, аксіологічний (ціннісний), формаційний.

Структура культури. Функції культури у суспільстві: пізнавальна, інформативна, кумулятивна, світоглядна, комунікативна, регулятивна, аксіологічна, виховна.

Співвідношення культури і суспільного прогресу, культури і природи, культури і цивілізації.

Основні етапи теоретичного осягнення культур.

Основні наукові школи в культурології. Суспільно-історична школа (О. Шпенглер, А. Тойнбі, Н. Я. Данилевський). Соціологічна школа (Т. Еліот, П. А. Сорокін). Натуралістична школа (З. Фрейд, К.-Г. Юнг, Е. Фромм). Символічна школа (Ф. де Сосюр, Е. Кассіер, К. Леві-Строс).

ТЕМА 2. ОСМИСЛЕННЯ КУЛЬТУРИ: ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ, ТЕОРІЇ

Головні підходи до класифікації еволюції культури. Поняття «культурний прогрес» та «культурний процес», їх різні тлумачення. Проблеми наступництва та спадковості у культурі.

Основні етапи теоретичного осягнення культур. Мислителі Стародавньої Греції та Риму про культуру. Розуміння культури в епоху Середньовіччя. Осмислення культури в епоху Відродження. Проблеми культури в Новий час. Просвітницька концепція культури.

Основні наукові школи в культурології. Суспільно-історична школа (О. Шпенглер, А. Тойнбі). Соціологічна школа (Т. Еліот, П. А. Сорокін). Натуралістична школа (З. Фрейд, К.-Г. Юнг, Е. Фромм). Символічна школа (Ф. де Сосюр, Е. Кассіер, К. Леві-Строс).

«Філософія життя» (В. Дільтей, Г. Зіммель, Ф. Ніцше).

Культурна антропологія (Е.-Б. Тайлор, Ф. Боас, А. Кребер, Л. Уайт). Структурний функціоналізм в культурній антропології (Б. Малиновський, К. Леві-Стросс).

Ігрова концепція культури (І. Хейзінга, Х. Ортега-і-Гассет, Е. Фінк, Г. Гессе).

Теорія «осьового часу» К. Ясперса.

Українська культурологічна думка в системі знань. Глумачення культури в різні історичні періоди, внесок українських учених (Г. Сковороди, Д. Антоновича, І. Крип'якевича та ін.) в її наукове обґрунтування.

ТЕМА 3.

КУЛЬТУРА СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ

Виникнення первісної культури. Витоки культури найдавнішого населення. Період палеоліту. Поява найдавніших людей. Освоєння людьми теренів України. Особливості археологічних культур.

Вдосконалення виробництва крем'яних та кам'яних знарядь праці. Стоянки первісних людей. Основні види заняття людини. Перехід від полювання і збиральництва до скотарства і землеробства.

Диференціація соціальних взаємин (сім'я, рід і плем'я).

Початки релігійних уявлень і вірувань. Культурні дійства. Поява найдавнішого образотворчого та музичного мистецтва. Характерна особливість палеолітичної пластики.

Витоки української культури. Трипільська культура. Скіфо-сарматська та культура античних міст полісів. Період і територія поширення археологічної культури скіфського типу. Побут, звичаї і традиції царських скіфів і скіфів-орачів. Скіфські поховання.

Давньослов'янська культура. Особливості житлобудівництва, знарядь праці, кераміки, поховальної обрядовості.

ТЕМА 4. КУЛЬТУРА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ.

КУЛЬТУРА КИЇВСЬКОЇ РУСІ.

Етнічна основа ранньосередньовічної європейської культури.

Культура Західної Європи першої пол. XIV ст.

Культура Візантійської імперії, її особливості та вплив на сусідні культури.

Формування культури східних слов'ян, її своєрідність (дохристиянський період).

Християнство і розквіт культури Київської Русі.

Виникнення писемності й школи, розвиток науки. Розквіт культури Київської Русі.

Культура Галицько-Волинського князівства.

Синтез в культурі Галицько-Волинської доби слов'янської спадщини і культурних зв'язків з Візантією, Західною і Центральною Європою та країн Сходу.

ТЕМА 5. КУЛЬТУРА ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ (ДРУГА ПОЛ. XIV–XVI СТ.)

Поняття та особливості становлення епохи Відродження (Ренесансу).

Умови виникнення епохи Відродження і географічна локалізація поширення гуманістичних ідей.

Художня культура Відродження (Італійська, Північне Відродження) і гуманістична традиція в Східній Європі.

Видатні діячі мистецтва епохи Відродження.

Гуманісти та антична спадщина, антропоцентризм.

Релігійна картина світу та образ людини в творчості представників Відродження.

Північне Відродження як самостійна культурна епоха. Її творці і теоретики.

Вплив ідей та цінностей Відродження на слов'янські культури.

ТЕМА 6. КУЛЬТУРА ЄВРОПИ НОВОГО ЧАСУ (ДРУГА ПОЛ. XVI – XIX СТ.)

Основні ідеї та ідеали реформаційного руху в Європі. Контрреформація та її значення.

Головні риси європейського мистецтва XVI–XVII ст. Бароко і класицизм.

Видатні діячі науки і культури Європи XVII в.

Епоха Просвітництва. Розвиток природничих наук, поширення світських знань. Архітектура, література, музика, театр, образотворче мистецтво XVIII ст.

Особливості розвитку європейської культури після поразок Великої французької революції і розгрому Наполеона. ХІХ століття як період кардинальних змін і видатних досягнень.

Радикальні зміни у сфері художньої культури. Європейський романтизм. Особливості музики, літератури, образотворчого мистецтва, театру у європейській культурі ХІХ століття. Натуралізм. Критичний реалізм. Нові явища в європейській культурі і мистецтві. Імпресіонізм. Постімпресіонізм.

ТЕМА 7. УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА СЕР. ХІV–ХVІІІ СТ.

Умови культурного розвитку українських земель в складі Великого князівства Литовського та королівства Польського (сер. ХІV – сер. ХVІ).

Феномен українського Ренесансу: умови формування, специфіка та періодизація. Релігійний чинник в еволюції української культури ХV – першої половини ХVІІ ст.

Розвиток української мови як важливий чинник поступу національної культури. Релігійна та світська література.

Початок українського книгодрукування.

Наука і освіта. Культурно-освітнє значення братських шкіл. Започаткування традицій вищої школи в Україні.

Формування української козацької держави і розвиток національної культури.

Розвиток освіти та наукових знань в Україні у другій половині ХVІІ – поч. ХVІІІ ст. «Золота доба» Києво-Могилянської академії.

Особливості літературної діяльності в українській культурі. Г. С. Сковорода як визначна постать української барокової культури.

Стиль бароко в українському мистецтві.

ТЕМА 8. НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ УКРАЇНИ НАПРИКІНЦІ ХVІІІ – ХІХ СТ.

Національно-культурне відродження слов'янських народів кінця ХVІІІ – початку ХХ ст.: поняття та періодизація.

Тенденції розвитку освіти, науки, літератури та мистецтва. Художні стилі й естетичні напрями: класицизм, романтизм, модернізм.

Розвиток музичного мистецтва. М. Лисенко – засновник української класичної музики.

Розвиток драматургії і театрального мистецтва. Театр корифеїв: М. Кропивницький, М. Заньковецька, М. Садовський, П. Саксаганський.

Український романтизм. Кирило-Мефодіївське братство, його культурно-освітнє значення. Україноцентризм творчості М. Костомарова, П. Куліша.

Творчість Т. Шевченка.

Національно-культурний рух в західноукраїнських землях.

Політичний етап українського національного відродження. Поєднання культурно-просвітницьких та політичних ідей.

ТЕМА 9. СВІТОВА КУЛЬТУРА ХХ СТ.

Європейська культура у II половині XIX ст.

Основні тенденції розвитку європейської культури на рубежі XIX–XX століть.

Науково-технічне відкриття та художні шедеври європейської культури I пол. XX ст.

Зарубіжна художня культура першої пол. XX ст.: стилі, течії, напрями.

Особливості культурних процесів в країнах Західної Європи та США в 50–90-ті роки XX ст.

Культура та глобальні проблеми людства.

Фашизм і тоталітарні режими в Європі.

Проблема відчуження людини від культури.

Правова, політична і екологічна культура на рубежі XX–XXI ст. та пошуки нового мислення (неогуманізм).

ТЕМА 10. РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ У ХХ СТ.

Культурне життя Східної та Західної України на початку XX ст. Розвиток вітчизняної науки на рубежі XIX – XX ст.

Реалізм та модернізм в українському мистецтві на початку XX ст.

Національно-культурне піднесення 20-х років в Україні. Коренізація в СРСР та політика українізації. Значення театрального мистецтва в культурному житті України (Л. Курбас).

Українська культура в умовах тоталітарного режиму. Представники «розстріляного відродження» та їх роль у формуванні

національної свідомості українців. Особливості розвитку культури України кінця 30-х р.: дослідження фундаментальних наук (фізики, математики), відсутність свободи творчості в літературі та мистецтві. Соцреалізм в українському мистецтві.

Культурне життя в повоєнний період. Хрущовська «відлига» (1956–1964). Шістдесятники.

Освіта, література, театр, кінематограф за умов зросійщення української культури.

Творці української культури в еміграції.

ТЕМА 11. КУЛЬТУРА УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Відродження та перспективи розвитку української культури в умовах державної незалежності.

Культурні процеси в Україні після 1991 р. Основи законодавства про культуру, мови, освіти. Зміцнення зв'язків і співробітництва України з іншими державами. Сучасна українська культура.

Відродження історичної пам'яті, повернення забутих імен діячів культури і мистецтва.

Відновлення та створення культурно-освітніх товариств («Просвіти», Наукового товариства ім. Т. Шевченка, Товариства української мови ім. Т. Шевченка та ін.), їх значення в культурному житті українців.

Актуальні проблеми культури України кінця ХХ – початку ХХІ ст.

Театр і українське кіномистецтво в умовах незалежності. Феномен масової культури. Сучасні течії та напрямки в українській культурі.

Розвиток української культури в контексті сучасних течій та напрямків світової художньої культури.

Глобальні проблеми сучасності та загальнолюдські цінності і стан сучасної української культури.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1. ВСТУП ДО КУРСУ «УКРАЇНЬСЬКА ТА ЗАРУБІЖНА КУЛЬТУРА». ПОНЯТТЯ КУЛЬТУРИ

1. Культурологія в системі соціогуманітарних наук.
2. Зміст та сутність поняття культури. Еволюція поглядів учених на поняття культури, сучасні інтерпретації.
3. Структура та основні функції культури.
4. Типологія культури.
5. Форми культури.

При підготовці до даної теми необхідно засвоїти поняття культури, значення якої розглядається в рамках відповідних культурознавчих дисциплін. Культурологія є системою знань про сутність, закономірності існування та розвитку, людське значення та способи пізнання культури. Тому важливим завданням теорії культури є пізнання сутності культури і виявлення законів та механізмів функціонування конкретних форм і сторін культури. Термін «культурологія» вперше запроваджений у 1939 р. американським антропологом Леслі Уайтом.

Існує безліч визначень культури. У найзагальнішому розумінні культура – сукупність матеріальних і духовних цінностей, які відображають активну творчу діяльність людей в освоєння світу в ході історичного розвитку суспільства. В широкому розумінні культура визначається як рівень освіченості, вихованості людей, а також рівень оволодіння будь-якою галузі знань чи діяльності (культура виробництва, культура праці, правова культура, моральна, політична, етична, культура побуту).

До основних функцій культури відносять: ціннісну, комунікативну, світоглядну, нормативну, інформаційну, людинотворчу (функцію соціалізації), пізнавальну, гуманістичну, адаптаційну, виховну.

ТЕМА 2. ОСМИСЛЕННЯ КУЛЬТУРИ: ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ, ТЕОРІЇ

1. Становлення та етапи розвитку культурологічної думки.
2. Основні школи та концепції культурології.
3. Дослідження культури в Україні.

При розгляді даної теми слід усвідомити що, у розвитку культурологічного знання можна виділити три історичні періоди: етап зародження (від античності до XVIII ст.), етап становлення (XVIII–XIX ст.) і сучасний етап розвитку культурології як самостійної науки. Основні напрями та школи в культурології склалися на базі всього попереднього знання, збагаченого досягненнями сучасної науки, з'явилися різноманітні школи з певною науковою домінантою, що відображала специфічний науковий інтерес. Основними напрямками в культурології XXI століття є суспільно-історичний, соціологічний, структурно-функціональний та символічний.

Українські вчені осмислюють культурологічний процес в контексті наукових надбань світової культурології. Створено оригінальні концепції, основною яких була ідея самоцінності національної культури та її самостійності, а також взаємозв'язку з культурами інших народів світу, насамперед Європи.

ТЕМА 3. КУЛЬТУРА СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ

1. Періодизація первісної культури. Витоки релігії. Первісна релігія та її форми.
2. Культура Стародавнього Єгипту та Месопотамії.
3. Особливості культури в Стародавніх Греції та Римі.
4. Витоки української культури. Трипільська культура.
5. Праслов'янський період в культурі України (венеди, склавини, анти).

При підготовці до даної теми важливо зрозуміти, що перші уявлення людини про навколишній світ отримують свій розвиток у первісній культурі людства. Найважливішими відмітними рисами первісної культури є синкретизм (неподільність, недиференційованість її форм), та неписьменність. Світ смислів, у яких жила людина на перших етапах своєї історії, визначався ритуалами, вони були невербальними текстами її культури.

У первісному мистецтві отримують свій розвиток перші уявлення про навколишній світ. Вони сприяють зміцненню і передачі первинних знань і навичок, що були засобами спілкування між людьми. Мистецтво упорядковувало систему уявлень про навколишній світ, регулювало і спрямовувало соціальні й психічні про-

цеси, було засобом боротьби з хаосом у самій людині і людському суспільстві.

Перехід від первісного суспільства до цивілізації в різних регіонах світу відбувався по-різному. Початкові історичні типи культури сформувалися на Близькому Сході, в Індії, Китаї, але для нас особливу роль відіграє розвиток культури в Європейському регіоні.

Історія античної епохи поділяється на дві фази, які частково на шаровуються одна на одну – грецьку та римську Античність. Антична культура протягом усього часу має міфологічний характер. Головними галузями грецької культури стають міфологія і мистецтво. Вони користуються образами, які згодом набувають іншого змістовно означення, яке вже виходить за межі міфології. Мистецтво стає самостійною галуззю культури, сферою діяльності, спрямованою на задоволення естетичних потреб. У ньому виникають архітектура, скульптура, живопис, декоративно-ужиткове мистецтво, лірична поема, драма, театр.

Витоки української культури становлять неповторний комплекс багатьох расово-етнічних, мовних, природних та геополітичних чинників. Суттєвий вплив на матеріальну і духовну культуру дохристиянської доби на території сучасної України справили скіфи, трипільська культура та культура античних Греції і Риму.

ТЕМА 4. КУЛЬТУРА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ. КУЛЬТУРА КИЇВСЬКОЇ РУСІ

1. Раннє, класичне та пізнє Середньовіччя. Розвиток науки та освіти.
2. Художні стилі Середньовіччя.
3. Візантійський тип культури та його особливості.
4. Культура Київської Русі в період розквіту (X – I пол. XII ст.).
5. Культура Київської Русі сер. XII – сер. XIV ст.

При розгляді даної теми слід з'ясувати особливості епохи Середньовіччя. Середні віки – велика епоха людської історії, яка охоплює приблизно V–XV ст. Культура європейського Середньовіччя виникла на спадщині Римської імперії. Характерні особливості середньовічного мистецтва: підпорядкованість релігії; високий рівень досконалості духовної музики – виникнення таких музичних форм, як хорал, меса, реквієм; перетворення мистецтва на символ потой-

бічного, близькість його до народної творчості; втрата середньовічними мистецтвом здобутки майстрів античності.

Запровадження християнства в Київській Русі мало важливе політичне, духовне і соціально-економічне значення. Під впливом Візантійської культури у слов'ян стала оформлюватися власна художня школа, що увібрала в себе традиції дохристиянського, язичницького мистецтва і культури, творчого опрацювавши візантійських зразків, доповнивши та трансформували її у душі власної художньої системи.

ТЕМА 5. КУЛЬТУРА ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ (ДРУГА ПОЛ. XIV–XVI СТ.)

1. Поняття і особливості становлення епохи Відродження (Ренесансу).
2. Творчість титанів Відродження.
3. Художня культура Відродження (Італійське, Північне Відродження).
4. Значення культури епохи Відродження.

При підготовці до даної теми необхідно визначити сутність Ренесансу та його риси.

Відродження (Ренесанс) – епоха в культурі країн Західної та Центральної Європи, перехідна від середньовічної до культури Нового часу. Відмітними рисами культури Відродження є її світський характер, гуманістичний світогляд, відродження античної культурної спадщини. Епоха Відродження характеризувалися значним розвитком архітектури, театрального мистецтва й музики.

ТЕМА 6. КУЛЬТУРА ЄВРОПИ НОВОГО ЧАСУ (ДРУГА ПОЛ. XVI – XIX СТ.)

1. Реформація та Контрреформація – новий етап європейської цивілізації.
2. Головні риси європейського мистецтва XVI–XVII ст.
3. Наукова революція XVII ст. та її риси.
4. Основні ідеї та ідеали епохи Просвітництва. Особливості Просвітництва в Англії, Франції, Німеччині.
5. Художні стилі XVIII ст.
6. Західна культура XIX ст. Нові стилі у мистецтві.

При розгляді даної теми необхідно проаналізувати основні зміни соціокультурного характеру.

Новий час – епоха, яка охоплює період з XVII до кінця XIX ст. (після цього починається період новітньої історії, що триває досі). Це історична епоха, протягом якої культура західноєвропейських країн набула тієї розвиненої форми, яка виділила Європу з усього світу як особливий тип культури.

Соціокультурні зміни призвели до зміщення в міста центрів культурної діяльності та промислового виробництва перш за все машинного, яке кардинально змінило всю людську діяльність взагалі. Різко зростають контакти і взаємодія культур народів Європи, виводячи її в Новий час на передові позиції у світі. Динамізм, активність, націленість на отримання вигоди стають виправданими культурними нормами людської поведінки, а розвиток знань і освіти розглядається як рушійна сила суспільного прогресу.

ТЕМА 7. УКРАЇНЬСЬКА КУЛЬТУРА СЕР. XIV–XVIII СТ.

1. Умови культурного розвитку українських земель в складі Великого Князівства Литовського та Польської держави (сер. XIV–сер. XVI ст.)
2. Культурно-національне відродження на рубежі XVI–XVII ст.
3. Українське козацтво як носій особливих форм культури.
4. Освіта та наука. Культурно-просвітницька діяльність Києво-Могилянської академії.
5. Стан української культури в XVIII ст. Здобутки українського барокового мистецтва.

При вивченні даної теми слід проаналізувати етапи створення власної національної культури. Її становлення відбувалося в умовах влади різних держав серед яких слід виділити культурну політику Великого Князівства Литовського, що фактично було Руською державою. В ній зберігалися звичаєві традиції юридичні норми Русі, мова, православна віра.

Українська культура другої половини XVII–XVIII ст. досягає порівняно високого рівня. Серед її характерних рис: формування

національної самосвідомості українського народу; розвиток освіти; розвиток стилів бароко та класицизму в архітектурі.

В цілому українська культура стає більш оригінальною та набуває чітких національних рис.

ТЕМА 8. НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ УКРАЇНИ НАПРИКІНЦІ XVIII – XIX СТ.

1. Основні риси культурно-національного відродження (I третина XIX ст.)
2. Т.Г.Шевченко і культурне самоутвердження української нації.
3. Національно-культурний рух в західноукраїнських землях.
4. Література, музика та образотворче мистецтво 2 пол. XIX ст.
5. Суспільна думка на рубежі XIX–XX ст. (Східна та Західна Україна).

При підготовці даної теми слід особливу увагу звернути на складність поширення національної самосвідомості серед різних соціальних груп населення України.

Українське національно-культурне відродження – це процес становлення розвитку громадянського політичного і культурного життя України кінця XVIII – початку XX ст. Кінцевою метою національного відродження є створення самостійної держави.

В цей період на суспільно-політичну свідомість впливають ідеї романтизму, творчість видатних діячів культури, перш за все Т. Г. Шевченка та І. Я. Франка.

З середини XIX ст. розпочинається розквіт реалізму та зародження найновіших течій культури XX ст. Домінуючим видом мистецтва стають література, образотворче мистецтво в яких вперше з новою силою розкрито суспільні мотиви та підіймалися складні соціально-психологічні проблеми тогочасної дійсності.

ТЕМА 9. СВІТОВА КУЛЬТУРА XX СТ.

1. Основні тенденції розвитку світової культури на рубежі XIX – XX ст.
2. Художня культура I пол. XX ст. Боротьба ідей та художніх методів.

3. Стан культури в епоху НТР в Західній Європі та США в 50–90-ті роки ХХ ст.
4. Проблеми оновлення сучасної світової культури.

При підготовці до даної теми необхідно вивчити та засвоїти сутність світового культурного процесу в умовах глобалізації та інформаційного постіндустріального суспільства.

Сучасна західна культура відзначається такими характерними рисами, як динамізм, практицизм, індивідуалізм, активність, раціональність, професіоналізм. Ці риси вплинули на формування нового – модерністського та постмодерністського світогляду.

Постмодерн як напрям у сучасній культурі та культурології сформувався в 70–80 роки ХХ ст. Характерними рисами постмодерну є: принцип подвійного кодування (з одночасною орієнтацією на масу та еліту), звернення до забутих художніх традицій, стильовий плюралізм, звернення до гротескних типів художньої образності, художній експансіонізм.

ТЕМА 10. РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ У ХХ СТ.

1. Реалізм та модернізм в українському мистецтві на початку ХХ ст.
2. Національно-культурне піднесення 20-х років ХХ ст. в Україні.
3. Культурний розвиток України в радянський період (30–50-ті роки).
4. Стан української культури в 60–80-х роках. Шістдесятники.
5. Культурно-творча робота української еміграції.

При підготовці до даної теми необхідно визначити особливості розвитку вітчизняної культури в різних політичних та ідеологічних умовах.

У культурі, що склалася на зламі ХІХ – ХХ ст, порівняно швидко відбуваються зміни, які значною мірою свідчать про зростання духовних потреб, особливо міського населення. Символізм та модерн, що склалися в цей час, внесли істотні корективи у ставленні до специфічних проблем художньої творчості.

Розвиток української культури ХХ ст. має такі етапи: доба національного відродження (1917–1933); період панування соцреалізму,

стихійного піднесення національного опору, доба відлиги з рухом шістдесятників, подальшою русифікацією української культури та національно-духовного оновлення (1933–1991); доба розбудови української незалежної держави – відродження національної культури (період, що почався з 1991 р. і триває нині).

ТЕМА 11. КУЛЬТУРА УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

1. Можливості та перспективи розвитку культури в умовах нової соціальної реальності.
2. Феномен масової культури в Україні.
3. Розвиток сучасної української літератури. Поширення комерційних жанрів.
4. Сучасне українське кіномистецтво і театр, образотворче та музичне мистецтво.
5. Проблеми оновлення сучасної української культури та її перспективи.

При підготовці до даної теми слід зрозуміти, що особливістю сучасного стану української культури є формування, поряд з традиційною культурою, образу нової культури. Перший образ відображений насамперед ідеями історичної та органічної цілісності і спадковості традицій. Новий образ усе більше асоціюється з глобальними ідеями, з єдністю людства та його долі. Планетарне мислення стає домінуючим, народжується новий образ людини і нові картини світу у творах мистецтва.

Багато творів смислового характеру з'явилося в пошуках митців сучасності, що формує різноманітну панораму культурного життя в новому плюралістичному просторі.

Сучасна Україна має певну інфраструктуру культури, яка робить можливим подальший духовний прогрес нашого народу. Конституція України проголошує гарантії функціонування самої основи культури – української мови як державної. В цілому сформована система організації культурного життя, а серед концептуальних напрямків розвитку української культури визначено її важливим чинником системи національної безпеки.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Здобувачеві необхідно опрацювати питання, винесені в рамках тем самостійної роботи.

ТЕМА 1.

ВСТУП ДО КУРСУ «УКРАЇНСЬКА ТА ЗАРУБІЖНА КУЛЬТУРА». ПОНЯТТЯ КУЛЬТУРИ

Культурологія як наука: становлення, цілі та завдання. Структура культурологічного знання.

Місце культурології в системі гуманітарних наук. Методи аналізу культурології на основі традицій та новацій в культурі.

Зміст та сутність поняття культури.

Основні підходи до визначення поняття «цивілізація». Співвідношення понять культура і цивілізація.

Структура культури, її основні компоненти. Взаємозв'язок і взаємодоповнення матеріальної і духовної культури.

Основні елементи культури як системи (звичаї, норми, цінності, знання, значення). Ціннісна природа культури.

Типологія культури.

Основні функції культури та їх сутність.

Соціальні форми існування культури. Поняття масової та елітарної культури. Сучасні молодіжні субкультури.

ТЕМА 2. ОСМИСЛЕННЯ КУЛЬТУРИ: ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ, ТЕОРІЇ

Культура як предмет історико-філософського аналізу. Основні етапи теоретичного осягнення культури.

Мислителі Стародавньої Греції та Риму про культуру.

Розуміння культури в епоху Середньовіччя.

Осмислення культури в епоху Відродження.

Проблеми культури в Новий час. Класична модель культури: просвітницька концепція культури; проблеми культури в німецькій класичній філософії.

Суспільно-історична школа (О. Шпенглер, Дж. Тойнбі).

Соціологічна школа (П. Сорокін, Т. Еліот).

Символічна школа (Ф. де Соссюр, Е. Кассіер, К. Леві-Строс).
Натуралістична школа та психоаналітична концепція культури
(З. Фрейд, К.-Г. Юнг, Е. Фромм).

Культурна антропологія (Е.-Б. Тайлор, Ф. Боас, А. Кребер,
Л. Уайт).

Структурний функціоналізм в культурній антропології (Б. Ма-
линовський, К. Леві-Стросс).

Ігрова концепція культури (І. Хейзінга, Х. Ортега-і-Гассет,
Е. Фінк, Г. Гессе).

Теорія «осьового часу» К. Ясперса.

ТЕМА 3. КУЛЬТУРА СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ

Періодизація первісної культури.

Способи полювання. Виготовлення одягу. Житла.

Особливості первісної свідомості. Народження мистецтва. По-
ява різних видів образотворчого мистецтва.

Поява релігійних уявлень та культові обряди.

Мистецтво Стародавнього Єгипту. Архітектура. Піраміди. Зна-
чення культурних досягнень Єгипту.

Архітектура давніх міст Китаю, Індії та Месопотамії. Скуль-
птура, живопис, прикладне мистецтво і ремесла в культурах ранніх
цивілізацій.

Поява древніх цивілізацій на Близькому Сході, в Індії, Китаї.

Культура Стародавньої Греції. Поняття «античність». Крито-мі-
кенська культура.

Культура Стародавнього Риму. Виникнення християнства.
Морально-етичне вчення християнства. Ранньохристиянська фі-
лософія, література й естетика, специфічні риси християнської
культури.

Витоки української культури. Матеріальна та духовна куль-
тура стародавнього населення України (палеоліт, мезоліт, неоліт,
енеоліт).

В. Хвойка та відкриття Трипільської культури. Феномен Три-
пільської культури. Духовна культура трипільців. Антропоморфна
пластика трипільців.

Культура мідно-бронзової та залізної доби (кіммерійці, скіфи,
сармати). Особливості культури скіфів та сарматів.

Антична спадщина в українській культурі.

Культура давніх слов'ян. Основні джерела вивчення культури східних слов'ян. Черняхівська культура та її особливості.

Світогляд та релігія стародавніх слов'ян. Особливості релігійного культу східнослов'янських племен.

ТЕМА 4. КУЛЬТУРА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ. КУЛЬТУРА КИЇВСЬКОЇ РУСІ.

Соціокультурна ситуація в середньовічній Західній Європі.

Раннє, класичне та пізнє Середньовіччя.

Християнська теологія і церква, їх роль в феодальному суспільстві. Священна інквізиція. Орден єзуїтів.

Розвиток науки та освіти. Середньовічні школи та університети. Схоластика.

Греко-арабська спадщина. Фома Аквінський і його «Сума теології». Західноєвропейська наука в середні віки. Алхімія як феномен середньовічної культури. Р. Бекон і дослідне знання. Містика.

Література XII–XIII ст. Героїчний епос. «Пісня про Роланда». «Пісня про Нібелунгів». Поезія трубадурів. Лицарський роман.

Художні стилі Середньовіччя. Образотворче мистецтво в середні віки.

Взаємозв'язок Візантійської культури з культурами слов'янських народів. Світове значення Візантійської культурної спадщини.

Проблеми виникнення ісламу і особливості його духовної культури. Мусульманське мистецтво та його вклад в світову культуру.

Особливості формування та основні етапи розвитку культури Київської Русі. Вплив християнства на духовну культуру Київської Русі.

Матеріальна та духовна культура Київської Русі (книжна культура, архітектура та образотворче мистецтво тощо).

Основні культурні регіони в період розпаду централізованої держави, їх взаємовплив, культура Галицько-Волинської Русі.

Соціокультурні процеси та мистецькі здобутки Чернігівського та Новгород-Сіверського князівства.

Проблема освіти та науки в Київській Русі. Наукові знання княжої доби.

Значення культурних досягнень епохи Київської Русі для нашого народу.

ТЕМА 5. КУЛЬТУРА ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ (ДРУГА ПОЛ. XIV–XVI СТ.)

Поняття та особливі риси епохи Відродження. Соціально-економічні передумови культури Відродження. Характер культури Ренесансу.

Відродження античності. Відкриття світу і людини.

Етапи Відродження. Відродження в Італії.

Титани Відродження та їх мистецько-творчі здобутки..

Гуманісти та антична спадщина, антропоцентризм.

Релігійна картина світу та образ людини в творчості представників Відродження.

Мистецтво і література. Філософія, наука і релігія.

Нікколо Макиавеллі і його «Государ».

Північне Відродження як самостійна культурна епоха. Її творці і теоретики.

Особливості епохи Відродження в Англії, Німеччині, Франції. Провідні представники епохи в цих країнах.

ТЕМА 6. КУЛЬТУРА ЄВРОПИ НОВОГО ЧАСУ (ДРУГА ПОЛ. XVI – XIX СТ.)

Зародження та становлення реформаційного руху в Європі. Реформація в Німеччині. Контрреформація та її рушійні сили.

Захід і Схід в Новий і Новітній час. Розвиток європейської культури в XVI–XVII ст. Бароко і класицизм.

Розвиток наукових знань у XVII ст.

Формування культури США, Канади, країн Латинської Америки.

Епоха Просвітництва. Передумови і витоки європейського Просвітництва. Основні риси культури епохи Просвітництва. Католицьке Просвітництво.

Розвиток природничих наук, поширення світських знань. Самосвідомість передових людей XVIII століття. Ідеологія, філософські, педагогічні етичні й естетичні уявлення епохи Просвітництва. Архітектура, література, музика, театр, образотворче мистецтво XVIII ст.

Політичні та філософські течії: стиль рококо, сентименталізм, класицизм.

Культура епохи Просвітництва і Схід. «Століття розуму» і сучасність.

Особливості розвитку європейської культури після поразок Великої французької революції і розгрому Наполеона. XIX століття як період кардинальних змін і видатних досягнень.

Радикальні зміни у сфері художньої культури. Переоцінка естетичних ідеалів. Європейський романтизм. Особливості музики, літератури, образотворчого мистецтва, театру у європейській культурі XIX століття. Натуралізм. Критичний реалізм. Нові явища в європейській культурі і мистецтві. Імпресіонізм. Постімпресіонізм.

ТЕМА 7. УКРАЇНЬСЬКА КУЛЬТУРА СЕР. XIV–XVIII СТ.

Інтерпретація феномену ренесансу в українській культурі.

Суспільно-політичні та історичні обставини розвитку української культури у польсько-литовську добу.

Філософи-гуманісти – зачинателі ренесансного гуманізму в Україні XV–XVI ст. (Павло Русин із Кросна, Станіслав Оріховський-Роксолан, Юрій Дрогобич).

Розвиток освіти та наукових знань в Україні.

Книгодрукування. Діяльність І. Федорова.

Роль братств у збереженні національно-культурних традицій українського народу.

Роль полемічної літератури в духовному житті українського народу.

Ренесанс в українській архітектурі. Золотий вік львівського архітектурного ренесансу.

Формування моделі української культури Нового часу. Визвольна війна як детермінанта формування нових культурних цінностей.

Самобутні риси духовної культури Запорізької Січі. Культурологічна і просвітницька діяльність Івана Мазепи.

Розвиток української поезії другої половини XVII – XVIII ст.

Архетипи українського народного живопису: козак Мамай.

Формування нових світоглядних парадигм в Україні др. пол. XVII – XVIII ст.

Митці українського музичного бароко: М. Березовський, Д. Бортнянський, А. Ведель.

Стиль рококо в українській архітектурі: Андріївська церква.

Феномен Богородиці-Покрови в мистецтві і легендах козацької України.

ТЕМА 8. НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ УКРАЇНИ НАПРИКІНЦІ XVIII – XIX СТ.

Основні чинники, характерні риси культурно-національного Відродження на рубежі XVIII–XIX ст.

Розвиток національно-культурного життя в Західній Україні та на Буковині. Просвіта: видавнича та наукова діяльність.

Ідеї національного відродження України в діяльності Кирило-Мефодіївського братства.

Репресії царизму проти української культури.

Реалізм в українському мистецтві.

Культурне і національне утвердження. Громади, їх діячі, українофіли.

Внесок М. Лисенка у розвиток української музики.

Заснування Харківського та Київського університетів в Україні та їх значення як науково-культурних центрів.

Класицизм як елемент російської імперської ідеології. Розквіт класичної архітектури на Україні. Вінченцо і Олександр Беретті – видатні київські архітектори. Іван Мартос – життя і діяльність.

Софіївка як видатна пам'ятка садово-паркового мистецтва.

Архітектура Батурина: історія і сучасний стан.

Трансформація козацької старшини в дворянський стан на початку XIX століття.

ТЕМА 9. СВІТОВА КУЛЬТУРА XX СТ.

Основні тенденції розвитку європейської культури на рубежі XIX – XX століть.

Науково-технічне відкриття та художні шедеври європейської культури I пол. XX ст.

Зарубіжна художня культура першої пол. XX ст.: стилі, течії, напрями модернізму.

Особливості культурних процесів в країнах Західної Європи та США в 50–90-ті роки XX ст.

Російська та американська культури та їх місце, роль в цивілізаційних процесах сучасності.

Культ сили і антикультура XX ст. – фашизм і тоталітарні режими в Європі.

Проблема відчуження людини від культури.

Правова, політична і екологічна культура на рубежі ХХ–ХХІ ст.ст. та пошуки нового мислення (неогуманізм).

Культура та глобальні проблеми людства.

ТЕМА 10. РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ У ХХ СТ.

Політичний етап українського національного відродження. Поєднання культурно-просвітницьких та політичних ідей.

Витоки модернізму в українському малярстві та архітектурі.

Архітектурний модерн: еkleктика, сецесія, конструктивізм.

Творчість художників-передвижників.

Українська література кінця ХІХ – поч. ХХ ст. та її напрямки.

Родина Тобілевичів та її внесок в розвиток українського театрального мистецтва.

Еkleктизм в українській архітектурі.

Культурне життя України в 20–30-х роках ХХ ст. Розвиток вітчизняної освіти на рубежі 20–30-х роках ХХ ст. Політика українізації та її наслідки.

Творці української культури в еміграції.

Культурне життя 40–50-ті рр. в Радянській Україні. Соціалістичний реалізм. Дисидентство. Літературне оновлення 60-х рр.

М. С. Грушевський, його громадська і наукова діяльність.

Леся Курбас – видатний діяч українського театрального мистецтва.

Утворення Української академії наук та її діяльність.

Особливості розвитку українського образотворчого мистецтва 70–80-х років ХХ ст.

ТЕМА 11. КУЛЬТУРА УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Боротьба за культурне Відродження в період розбудови української державності: традиції та новаторство.

Поява нових шкіл, груп, напрямків в мистецтві.

Основні напрямки культурної політики нашої держави в сучасний період.

Нова модерністська генерація в українській літературі.

Постмодерністські тенденції в сучасній українській культурі.

Американізація, вестернізація й русифікація масової культури на зламі ХХ–ХХІ ст.

Сучасна українська музика.

Розширення й інтенсифікації міжнародних культурних зв'язків.

Проблема культурного зламу Захід-Схід у сучасній Україні.

Здобутки сучасного українського кіномистецтва. «Поетичне кіно».

Культура діаспори в українському культурному просторі. Творчість діячів української культури в еміграції. Внесок українства у світову культуру.

Видатні українські митці межі XX – XXI ст.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Протягом вивчення дисципліни «Українська та зарубіжна культура» здобувач має виконати два індивідуальні завдання:

1. підготувати доповідь/презентацію на тему «Культурні діячі та пам'ятки рідного краю»;
2. підготувати доповідь/презентацію в рамках однієї з тем практичних занять на одну із запропонованих тем доповідей/презентацій.

Тематика доповідей/презентацій

1. Братства та їх культурно-освітня діяльність.
2. Виникнення і поширення писемності та освіти у східних слов'ян.
3. Вплив античної культури на становлення європейської цивілізації.
4. Вплив буддизму на світову культуру.
5. Вплив ісламу на світову культуру.
6. Вплив християнства на світову культуру.
7. Грецька міфологія. Нерозривність зв'язку релігії та міфу.
8. Гуманістична думка в Україні.
9. Давньослов'янська мистецька спадщина.
10. Доба Просвітництва: нові соціокультурні ідеали.
11. Елліністична культура.
12. Етапи формування української діаспори. Культурно-просвітницька робота в діаспорі.
13. Започаткування українського іконопису (староукраїнський іконопис).
14. І. Григорович-Барський – творець архітектурного барокового обличчя Києва XVIII ст.
15. Культура Давнього Риму.
16. Культура Давньої Греції: вазопис, архітектура, література, театр.
17. Культура доєвропейської Америки: інки, майя, ацтеки.
18. Культура й релігія.
19. Культура міст-держав Північного Причорномор'я.
20. Культура Стародавнього Єгипту.
21. Культура Стародавнього Межиріччя.

22. Мистецтво скоморохів – перша сторінка в історії українського театру.
23. Місце української національної культури в системі світової культури.
24. Молодіжні субкультури в сучасному світі.
25. Народне і декоративно-ужиткове мистецтво XIV – XVI ст. в Україні
26. Наука та освіта в Україні (на матеріалах Одеси)
27. Особливості масової культури сучасної України.
28. Особливості розвитку культури Галицько-Волинської Русі (12–14 ст.)
29. Особливості українського менталітету.
30. Особливості української міфології.
31. Первісне мистецтво.
32. Портретний жанр «козацької» доби.
33. Право в Київській Русі.
34. Провідні діячі літератури та мистецтва сучасної України.
35. Реформація та її вплив на розвиток культури.
36. Розвиток українського кінематографу.
37. Світогляд і діяльність І. Франко.
38. Становлення української драми (Д. Туптало, М. Довгалевський, О. Кониський).
39. Стилiстичні особливості скіфського мистецтва.
40. Субкультури у сучасній культурі України.
41. Творчість Г. Сковороди.
42. Творчість О. Довженко та його місце у світовому кіно.
43. Традиціоналізм східних культур: Єгипет, Межиріччя, Палестина.
44. Український імпресіонізм.
45. Український театр: аматорський, театр корифеїв.
46. Українські культурні осередки за межами України. Дні української культури в різних державах світу.
47. Формаційний та цивілізаційний підходи до історії людського суспільства.
48. Характерні риси сучасного культурного життя в Україні.
49. Цивілізація. Культура й цивілізація.
50. Язичницька культура дохристиянської Європи.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ

1. Античні погляди на культуру.
2. Дослідження культури в Україні.
3. Еволюціоністська теорія походження культури.
4. Етапи розвитку культурологічної думки.
5. Концепція А. Тойнбі.
6. Концепція О. Шпенглера.
7. Культура і природа: проблеми співвідношення в концепціях культурологів.
8. Культура та цивілізація, їх взаємозв'язок.
9. Культура як об'єкт наукового аналізу.
10. Культуроантропология і соціологія культури.
11. Культурологічні теорії П. Сорокіна та М. Данилевського.
12. Культурологія в системі соціогуманітарних знань.
13. Культурологія як наука. Етапи становлення.
14. Масова та елітарна культура, проблеми їх взаємодії.
15. Натуралістична школа в культурології.
16. Наукова та культурна діяльність М. Грушевського.
17. Основні види та стилі мистецтва.
18. Переосмислення культури діячами Просвітництва.
19. Погляди Т. Г. Шевченка на культурно-історичний розвиток українського народу.
20. Поняття домінуючої культури, субкультури та контр-культури.
21. Поняття культури.
22. Предмет курсу «Українська та зарубіжна культура».
23. Релігія в духовній спадщині людства.
24. Символічна школа в культурології.
25. Соціологічна школа в культурології.
26. Структура культури.
27. Типологія культури.
28. Форми культури.
29. Функції культури.
30. Школи в культурології.

31. Скіфо-сарматська культура.
32. Трипільська культура.
33. Умови культурного розвитку українських земель в складі Великого Князівства Литовського (сер. XIV- сер. XVI ст.).
34. Формування культури східних слов'ян.
35. Формування нової літературної мови. І. Котляревський.
36. Християнство, його роль і значення в розвитку культури Русі-України.
37. Авангардизм та його основні течії.
38. Бароко в європейському мистецтві.
39. Виникнення театру та жанрів трагедії і комедії в Давній Греції.
40. Візантія в історії світової культури.
41. Грецька культура класичного періоду.
42. Гуманісти та їх ідеї.
43. Давній Рим: соціокультурний розвиток.
44. Давньогрецький поліс: політика, правопорядок і закони.
45. Культура класичного Середньовіччя в Європі.
46. Культура первісного суспільства.
47. Культура раннього Середньовіччя в Західній Європі.
48. Культура середньовічного арабського Сходу.
49. Культура Стародавнього Китаю. Наукові відкриття та винаходи.
50. Мистецтво італійського Відродження.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Античні погляди на культуру.
2. Дослідження культури в Україні.
3. Еволюціоністська теорія походження культури.
4. Етапи розвитку культурологічної думки.
5. Концепція А. Тойнбі.
6. Концепція О. Шпенглера.
7. Культура і природа: проблеми співвідношення в концепціях культурологів.
8. Культура та цивілізація, їх взаємозв'язок.
9. Культура як об'єкт наукового аналізу.
10. Культуроантропологія і соціологія культури.
11. Культурологічні теорії П. Сорокіна та М. Данилевського.
12. Культурологія в системі соціогуманітарних знань.
13. Культурологія як наука. Етапи становлення.
14. Масова та елітарна культура, проблеми їх взаємодії.
15. Натуралістична школа в культурології.
16. Наукова та культурна діяльність М. Грушевського.
17. Національне та загальнолюдське в сучасній культурі.
18. НТР та її роль у розвитку культури.
19. Основні види та стилі мистецтва.
20. Переосмислення культури діячами Просвітництва.
21. Погляди Т. Г. Шевченка на культурно-історичний розвиток українського народу.
22. Поняття домінуючої культури, субкультури та контркультури.
23. Поняття культури.
24. Предмет курсу «Українська та зарубіжна культура».
25. Релігія в духовній спадщині людства.
26. Символічна школа в культурології.
27. Соціологічна школа в культурології.
28. Структура культури.
29. Структура культурології.
30. Типологія культури.

31. Форми культури.
32. Функції культури.
33. Школи в культурології.
34. «Шістдесятники» та їхній внесок у розвиток культури.
35. Видатні представники українського кіномистецтва. Поетичне кіно.
36. Діяльність української діаспори в сфері культури.
37. Значення творчості Г. Сковороди.
38. Культура запорізького козацтва, її самотні риси.
39. Культура Київської Русі X–XII ст.: причини розквіту.
40. Культура українського народу в контексті європейської культури.
41. Культурно-національне відродження на рубежі XVI–XVII ст.
42. Культурно-освітня діяльність митців XVII ст.
43. Нова генерація українських письменників на рубежі XX–XXI ст.
44. Лесь Курбас – видатний діяч українського театру.
45. М.Лисенко – основоположник української класичної музики.
46. Меценати в культурному розвитку України.
47. Особливості стану модернізму розвитку культури українського народу на рубежі XIX–XX ст.
48. Пам'ятники та діячі культури Вашого краю.
49. Періодизація національно-культурного відродження кінця XVIII–XIX ст.
50. Реалізм в українській літературі XIX ст.
51. Розвиток культури національних меншин в сучасній Україні.
52. Сучасні тенденції розвитку української культури.
53. Розвиток системи освіти в сучасній Україні.
54. Романтизм в культурі України XIX.
55. Система освіти та розвиток науки у XIX ст.
56. Скіфо-сарматська культура.
57. Стан української культури на рубежі XX–XXI ст. та перспективи розвитку.
58. Стан української культури у XVIII ст.
59. Т.Г.Шевченко і проблеми самоутвердження української нації.
60. Творчий доробок О. Довженка.
61. Творчість діячів культури України сучасного періоду (на вибір).

62. Трипільська культура.
63. Умови культурного розвитку українських земель в складі Великого Князівства Литовського (сер. XIV- сер. XVI ст.).
64. Формування культури східних слов'ян.
65. Формування нової літературної мови. І. Котляревський.
66. Християнство, його роль і значення в розвитку культури Русі-України.
67. Авангардизм та його основні течії.
68. Бароко в європейському мистецтві.
69. Виникнення театру та жанрів трагедії і комедії в Давній Греції.
70. Візантія в історії світової культури.
71. Грецька культура класичного періоду.
72. Гуманісти та їх ідеї.
73. Давній Рим: соціокультурний розвиток.
74. Давньогрецька архітектура і пластичне мистецтво.
75. Давньогрецький поліс: політика, правопорядок і закони.
76. Класицизм в європейському мистецтві.
77. Концептуальне мистецтво.
78. Культура класичного Середньовіччя в Європі.
79. Культура первісного суспільства.
80. Культура раннього Середньовіччя в Західній Європі.
81. Культура середньовічного арабського Сходу.
82. Культура Стародавнього Китаю. Наукові відкриття та винаходи.
83. Культура середньовічної Японії.
84. Мистецтво італійського Відродження.
85. Мистецтво постмодернізму в Європі.
86. Модернізм як світоглядно-мистецький напрям.
87. Наукові ідеї та діячі епохи Просвітництва.
88. Основні течії раннього модернізму: імпресіонізм, символізм, неоромантизм та неореалізм.
89. Особливості процесу Реформації та Контрреформації в Західній Європі.
90. Особливості світосприйняття стародавніх єгиптян, їх релігійних вірувань та культів.
91. Особливості шумеро-вавилонської культури.
92. Північний Ренесанс.

93. Поняття і особливості становлення епохи Відродження.
94. Реалізм у європейському мистецтві.
95. Релігійні уявлення давніх людей.
96. Розвиток театру у XVIII ст.
97. Романтизм у європейському мистецтві.
98. Становлення кіномистецтва.
99. Характерні риси давньогрецької культури, основні етапи її розвитку.
100. Японська культура як синтез стародавніх східних культур.

ЗРАЗКИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Які школи склали конкуренцію єзуїтським колегіям в Україні наприкінці XVI – у першій половині XVII століття?

1. кальвіністські школи;
2. лютеранські школи;
3. церковно-парафіяльні школи;
4. братські школи.

Назвіть один з великих напрямків у християнстві, що оформився в ході Реформації в XVI столітті:

1. протестантизм;
2. католицизм;
3. баптизм;
4. адвенти́зм.

Що означає грецький термін «пайдея»:

1. освіта, навчання, просвітництво;
2. місто-держава;
3. громада;
4. цивілізація.

Як називалася «столиця» італійського Відродження?

1. Рим;
2. Неаполь;
3. Флоренція;
4. Венеція.

Назвіть країну – батьківщину готики:

1. Франція;
2. Італія;
3. Данія;
4. Іспанія.

Кого з наведених нижче вчених прийнято вважати засновником науки «Історія України»?

1. М.Грушевський;
2. О.Єфименко;
3. Д.Бантиш-Каменський
4. М.Костомаров.

Що таке архетип?

1. поняття культурології, що припускає розпорядження людськими діями;
2. такий напрямок думок і почуттів, який розглядає життя індивіда як самоцінність;
3. прообраз, первинна форма, зразок, структурний елемент колективного несвідомого;
4. тип культури суспільства.

Яке століття за традицією прийнято вважати кінцем античності і початком середньовіччя?

1. III;
2. IV;
3. V;
4. VI.

Кому з мислителів належить наступний вислів: «... Справжня культура не може існувати без певного ігрового змісту ... Культура все ще хоче у відомому сенсі гратися – за обопільною згодою щодо визначених правил ...»?

1. М. Веберу;
2. Й. Хейзингу;
3. О.Шпенглеру;
4. П. Сорокіну.

Вкажіть назву держави, яку прийнято вважати місцем виникнення найдавнішої писемності:

1. Древній Рим;
2. Шумер;
3. Дворіччя;
4. Єгипет.

Який з елементів культури виконує функцію опису, пояснення і прогнозування процесів і явищ дійсності на основі об'єктивних законів?

1. міфологія;
2. наука;
3. релігія;
4. техніка.

Батьківщиною яких винаходів вважають Китай?

1. папір, порох, компас;
2. колесо, цегла, бетон;
3. лук і стріли;
4. алфавіт, десяткова система числення.

Назвіть одного з перших дослідників і його наукову працю, де викладена концепція культурно-історичних типів (локальних цивілізацій)?

1. А. Кребер «Антропологія»;
2. Л. Уайт «Наука про культуру»;
3. Н. Я. Данилевський «Росія і Європа»;
4. О. Шпенглер «Занепад Європи».

Що являють собою Веди?

1. священні книги індусів, що містять молитви, гімни, ритуальні тексти, філософські діалоги;
2. книги ворожби стародавніх індійців;
3. життєписи індійських святих;
4. звід законів і правил.

Хто в Стародавньому Єгипті мав подвійну природу: був одночасно людиною і сином бога сонця Ра?

1. верховний жрець;
2. фараон;
3. Осіріс;
4. цар.

Що слугувало ідеологічною підвалиною розвитку української культури у литовсько-польську добу?

1. католицизм;
2. православ'я;
3. українська мова;
4. латина.

Який стиль став провідним в епоху Просвітництва?

1. класицизм;
2. бароко;
3. рококо;
4. модерн.

В якій країні почалася (раніше інших) епоха Ренесансу?

1. Англія;
2. Данія;
3. Італія;
4. Франція.

З боку якої держави українська культура зазнала найтяжчих утисків у XVI – першій половині XVII століття?

1. Литовського князівства;
2. Візантії;
3. Московського царства;
4. Речі Посполитої.

РЕКОМЕНДОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ

Основні джерела

1. Гриценко Т. Б. Культурологія: навчальний посібник. 3-тє вид. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 392 с.
2. Історія української та зарубіжної культури: навч. посібник: рекомендовано МОН України / за ред. С. М. Клапчука. 6-тє вид., виправл. і доповн. К.: Знання-Прес, 2007. 358 с.
3. Кордон М. В. Історія української культури. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 584 с.
4. Культурологія: українська та зарубіжна культура: навч. посібник: рекомендовано МОН України / за ред. М. М. Заковича. 5-тє вид., стер. К.: Знання, 2010. 589 с.
5. Множинська Р.В., Проданюк Ф. М. Українська та зарубіжна культура: навч. посіб. Київ: КНУТД, 2018. 396 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/2fmb_finansy/Mnozhynska-.Ukr.-ta-zar.-kultura.pdf.
6. Новітній термінологічний словник з культурології і мистецтвознавства: навчальний посібник / В. П., Савельєв, С. М. Повторєва. 2-є видання. Львів: Видавництво «Новий Світ2000», 2020, 302 с.
7. Сандюк Л. О., Щубелка Н. В. Основи культурології: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 400 с.
8. Українська та зарубіжна культура: підручник / за ред. В. О. Лозового. 2-ге вид. Харків: Одиссей, 2008. 375 с.

Допоміжні джерела

9. Відкритий архів: Щорічник матеріалів та досліджень з історії модерної української культури / упоряд. С. Захаркіна; Укр. наук. ін-т Гарвардського ун-ту, Ін-т критики. К.: Критика, 2004-.: Т. 1. 2004. 752 с.
10. Горак, Р. Іван Франко: не невічтє своєї державності!: До 150-річчя з дня народження Івана Франка // Культура і життя: Культурно-мистецька.– 2005.– 9 Листопад № 44. – С. 2.
11. Грєченко, В. А. Історія світової та української культури з тестовими завданнями: довідник для школярів та студентів / В. А. Грєченко, І. В. Чорний. К.: Літера, 2009. 416 с.

12. Завгородня Ю. В., Пехник А. В., Кройтор А. В. Трансформаційні процеси освітньої діяльності в умовах COVID-19. *Актуальні проблеми політики*. 2021. Вип. 67. С. 27–33.

13. Зотов В. М. Українська та зарубіжна культура: рекомендовано МОН України: словник культурологічних термінів / В. М. Зотов, А. В. Клімачова, В. О. Таран; Запоріж. юрид. ін-т. К.: ЦУЛ, 2009. 264 с.

14. Ідеї, смисли, інтерпретації образотворчого мистецтва: *Українська теоретична думка ХХ століття: Антропология / упоряд. Р. М. Яців*. Частина 3. Львів: Львівська національна академія мистецтв; Інститут народознавства НАН України; Простір-М, 2019. 960 с.

15. Історія світової та української культури: підручник для вищих закладів освіти / В. Греченко та ін. К.: Літера, 2002. 464 с.

16. Історія української культури / за заг. ред. І. Крип'якевича. – Київ: Либідь, 1994.– 656 с.

17. Історія української культури: навч. посібник: рекомендовано МОН України / за ред. О. Ю. Павлової. К.: Центр учбов. л-ри, 2013. 341 с.

18. Історія української культури: навч. посібник: рекомендовано МОН України / В. М. Шейко, В. Я. Білоцерківський. 4-те вид., стер. К.: Знання, 2012. 271 с.

19. Історія української культури: термінологічний словник / за ред.: Л. В. Анучиної, О. А. Стасевської, О. В. Уманець. Х.: Колегіум, 2011. 184 с

20. Історія української культури: у 5 т. / голов. ред. Б. Є. Патон та ін. Київ: Наук. думка, 2001 Т. 1. 2001. 1136 с.

21. Історія української культури: у 5 т. / голов. ред. Б. Є. Патон та ін. – Київ: Наук. думка, 2001. Т. 2. 2001. 848 с.

22. Історія української культури: у 5 т. / голов. ред. Б. Є. Патон та ін. – Київ: Наук. думка, 2001. Т. 3. 2003. 1246 с.

23. Історія української культури. Курс лекцій за напрямом підготовки студентів всіх спеціальностей ОС «Бакалавр» денної та заочної форм навчання МДУ / укл.: проф. Ю. С. Сабадаш, доц. Ю. М. Нікольченко, доц. Л. Г. Дабло; За заг. ред. проф. Ю. С. Сабадаш. Київ: Ліра-К, 2021. 233 с.

24. Історія української культури: у 5 т. / голов. ред. Б. Є. Патон та ін. – Київ: Наук. думка, 2001. Українська культура ХХ – початку ХХІ століть: Т. 5, Кн.2 / ред. кол. М. Г. Жулинський та ін. 2011. 1032 с.

25. Кордон, М. В. Українська та зарубіжна культура: підручник: рекомендовано МОН України / М. В. Кордон. 3-тє вид. К.: Центр учбов. л-ри, 2010. 575 с.
26. Кормич Л. І., Кормич А. І. Варіативні можливості реформування вищої освіти України в європейському контексті. *Актуальні проблеми політики*. 2020. Вип. 65. С. 18–25.
27. Кормич Л. І., Краснопольська Т. М. Соціальні пріоритети молодіжної політики України в світлі євроінтеграційних процесів. *Актуальні проблеми політики*. 2019. Вип. 64. С. 78–92.
28. Корнієнко, Н. Лесь Курбас як завтра / Неллі Корнієнко // День [укр.]: Громадсько-політична та ділова газета. 2012.– 10 лютого/11 лютого (№ 23/24). С. 14–15.
29. Краснопольська Т. М. Дискурс єврейської ідентичності в політичному процесі. *Evropský politický a právní diskurz*. 2021. Svazek 8. 2. vydání. S. 98–103.
30. Краснопольська Т. М. Механізм взаємодії Церкви та держави в Україні: характеристика основних елементів. *Актуальні проблеми політики*. 2015. Випуск 55. С. 215–223.
31. Культурологія. Курс лекцій для студентів Маріупольського державного університету / укл. Ю. С. Сабадаш, Ю. М. Нікольченко, Л. Г. Дабло, О. С. Манякіна. За заг. ред. проф. Ю. С. Сабадаш. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. 216 с.
32. Культурологія: українська та зарубіжна культура: навч. посібник: рекомендовано МОН України / за ред. М. М. Заковича. 4-те вид., виправл. і доповн. – К.: Знання, 2009.– 589 с.
33. Маланюк, Є. Ф. Нариси з історії нашої культури: Наук.-попул. вид. / Є. Ф. Маланюк; худож. В. Харченко. К.: Обереги, 1992. 80 с.
34. Огієнко І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу. Київ. Центр навчальної літератури, 2020. 141 с.
35. Огієнко, І. Українська культура: коротка історія культурного життя українського народу / І. Огієнко; передм. М. Г. Жулінського. Київ: Довіра, 1992. 141 с.
36. Павлова О., Мельничук Т. Історія української культури. Київ. Центр навчальної літератури, 2019. 340 с.
37. Полікарпов, В. С. Лекції з історії світової культури: Навч. посібник / С. В. Полікарпов. 4-е вид., переробл. і доповн. К.: Знання, 2000. 359 с.

38. Попович М. В. Нарис історії культури України. К.: «АртЕк», 1998. 728 с:

39. Сушко А. І. Проблеми формування культури історичної пам'яті в освітньому процесі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Історія. Філософія. Політологія: зб. наук. праць*. Одеса: Фенікс, 2017. Вип. № 13. С. 43–48.

40. Сушко А. І. Здійснення культурної політики в умовах сучасної демократичної держави. *Актуальні проблеми політики*. Одеса. Вип. 52. 2014. С. 289–294.

41. Тимошенко, Ю. Українське бароко. Чумацький шлях. 2012. № 1. С. 9–14

42. Українська культура, історія і сучасність: навч. посібник: рекомендовано МОН України / за ред. С. О. Черепанової. Львів: Світ, 1994. 456 с.

43. Українська та зарубіжна культура: навч. посібник: рекомендовано МОН України / Л. Є. Дещинський, Я. Я. Денісов, Л. В. Цубов та ін.; за ред. Л. Є. Дещинського. 4-те вид. Львів: Бескид Біт, 2005. 304 с.

44. Українська та зарубіжна культура: Навч.-метод. посібник / Р. М. Вечірко, О. М. Семашко та ін. К.: КНЕУ, 2003. 367 с.

45. Українська та зарубіжна культура: Програма та плани семінарських занять / Уклад. А. І. Паньков, В. В. Барладяну-Бирладник; ОНЮА. Одеса: Бахва, 2001. 20 с.

46. Шейко В.М., Білоцерківський В. Я. Історія української культури: навч. посіб.: рекомендовано МОН України,. 5-те вид., стер. Київ: Знання, 2013. 271 с.

Ресурси відкритого доступу

47. <http://dspace.onua.edu.ua> – eNUOLAIR – репозиторій (архів) НУ ОЮА

48. <http://mincult.kmu.gov.ua/> – Міністерство культури України.

49. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.

50. <http://izbornyk.org.ua/> – бібліотека текстів з історії української культури, першоджерела з історії української літератури та мови, історії України.

51. <http://poetry.uazone.net/> – бібліотека української поезії.

52. <http://elib.nplu.org/> – бібліотека «Культура України».

53. <http://etnolog.org.ua/> – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України.

Навчальне видання

**УКРАЇНСЬКА
ТА ЗАРУБІЖНА КУЛЬТУРА**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для підготовки до практичних занять та самостійної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Укладачі:

Анатолій Іванович Сушко,
Тетяна Миколаївна Краснопольська

Електронне видання

В авторській редакції

Ум-друк. арк. 2,9.

Зам. № 2402–12.

Видавець ПП «Фенікс»

(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).

Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25.

e-mail: fenix-izd@ukr.net